

4. El cinema a la posguerra: l'únic espectacle possible

Des del dia següent de l'entrada de les tropes nacionals, la repressió, la por i la censura van ser elements quotidians a l'Hospitalet. La repressió es va centrar en la venjança de l'acció sindicalista realitzada abans i durant la guerra, sobretot per la CNT. Segons Carles Santacana,¹⁴⁴ van ser executats uns vint ciutadans hospitalencs; s'ha pogut confirmar l'empresonament de dues-centes persones (si bé, és segur que en van ser molts més), i un nombre considerable de gent va ser desterrada, sense comptar el gran nombre d'exiliats, la majoria militants de sectors anarco-sindicalistes que van abandonar per molts anys o per sempre les seves llars.

Però a banda de la repressió directa, la por, la gana, el tancament i la prohibició de tot allò no «afecte al règim» van configurar un panorama social que quedava molt lluny de l'activisme i pluralisme d'abans de la guerra. És en aquest ambient que hem de considerar la importància del cinema com a únic espectacle d'esbarjo massiu per més i possible.

Totes les entitats esquerranes es tanquen. La cultura i l'esbarjo només seran possibles a entitats d'origen conservador i adreçades al públic benestant i dirigent de la ciutat, com eren el Casino del Centre i el de Santa Eulàlia o la Unión Recreativo Cultural La Alianza. O les accions realitzades per parròquies o entitats lligades amb l'Església, com el Centre Catòlic, on el control moral serà importantíssim.

Després de la guerra, els capellans esdevenen una de les figures més decisives de la vida de la ciutat, juntament amb el cap de la Guàrdia Civil o l'alcalde. La presència de l'Església al carrer serà constant, fins al punt que fins i tot una de les poques activitats de lleure que quedava al poble, el ball, estava mal considerada. Les formes cristianes de diversió eren considerades com a sanes, mentre que la resta eren fictícies i circumstancials.¹⁴⁵

Als primers anys de postguerra a l'Hospitalet, el cinema va ser l'element de consum cultural més important. Pocs dies després de l'arribada de les tropes franquistes, les sales d'exhibició, col·lectivitzades durant la guerra, tornen a mans dels seus anteriors

---

¹⁴⁴ Carles Santacana, 1994, p. 124.

¹⁴⁵ Op. cit.

amos. Al 1939 l'Hospitalet disposa de cinc cinemes, un al Centre, un a Santa Eulàlia i tres a Collblanc-La Torrassa —el barri més populós. A aquests cinemes se'ls afegeix el Moderno, obert al 1942. La ciutat tenia llavors unes 7.000 butaques. Segons els càlculs de Carles Santacana,¹⁴⁶ considerant que els caps de setmana s'oferien tres sessions dobles, el nombre d'espectadors superava els 20.000, cosa que suposa un terç de la població a mitjan dels 40.

El cinema assoleix un poder superior al que tenia durant els primers anys del sonor i de l'aparició de l'*star-system*. El cinema a la ciutat era l'única finestra oberta al món. Malgrat la censura, era l'única forma d'oblidar la repressió, la pobresa, la fam. La classe obrera hospitalenca vivia en unes condicions de vida duríssimes, sempre en la corda fluixa de la supervivència física. El poder adquisitiu dels treballadors descendeix espectacularment. L'atur era un altre fantasma constant damunt els treballadors.

Els preus de les entrades del cinema permetien a tota la població assistir-hi un cop a la setmana. Era un ritual fet en família. Moltes vegades era millor estar a la calor de les estufes del cinema que no pas a les cases on no es podien pagar ni el carbó. Com ja expliquem al capítol dedicat al Cine Oliveras, aquest cinema era molt apreciat per les estufes, on fins i tot, hi havia gent que escalfava el menjar que es portava al cinema.

El cinema era també l'únic lloc on les parelles tenien «certa intimitat».

Ara bé, no tot eren flors i violes en el món del cinema de l'Espanya de postguerra. Per primera vegada, l'Estat farà ús polític i sociocultural del setè art. El govern franquista va instaurar des del dia mateix de l'assoliment total del poder, la censura cinematogràfica. Segons Romà Gubern, la Guerra Civil fou una sublevació en contra de les institucions republicanes i també contra les ideologies que la sustentaven. «*Una vez barrido el enemigo material de los campos de batalla, la militancia castrense de los vencedores se prolongaría en los años de paz como Cruzada contra aquellas ideologías enemigas, cuyos portavoces habían sido ya derrotados por las armas. Y para ejercer con eficacia tal lucha ideológica resultaba primordial la institución de una censura eficaz*».¹⁴⁷

El cinema perdé la llibertat d'expressió. Els petons, les escenes eròtiques i altres referents que anessin en contra de la moral nacional-catolicista van desaparèixer de les pel·lícules projectades a tot Espanya. Ara bé, el cinema es convertí en un producte tutelat per l'Estat, amb ajudes que mai cap règim anterior no li havia atorgat.

---

¹⁴⁶ Op. cit, p. 239.

¹⁴⁷ Romà Gubern, 1975, p. 17.

El cinema en català va ser totalment prohibit i el cinema espanyol en general no tractava més que de temes folklòrics, comèdies intrascendents i d'evasió, temes d'exaltació patriòtica —que té com a màxim exponent el film *Raza*, dirigida per José Luis Sáenz de Heredia, el guió de la qual l'havia realitzat el mateix Franco— o dels grans tòpics de la història espanyola, com *Agustina de Aragón*, *Los últimos de Filipinas* o *Locura de amor* (que explicava la història de Juana la Loca).

Els directors i realitzadors espanyols s'autocensuraven per aconseguir bones qualificacions. Una nota A per a les seves produccions significava l'obtenció d'una quota d'importació de pel·lícules estrangeres, que sempre aconseguien bones recaptacions de taquilla.

L'única referència cinematogràfica que trobem relacionada amb la cultura catalana, són alguns films de temàtica historicista, tradicionalista i conservadora com *El señor Esteve*, *Don Juan de Serrallonga* o *El tambor del Bruch*.

Cal fer referència també de la importància que van assolir els noticiaris oficials que els exhibidors estaven obligats a programar sempre abans de la sessió de cinema. El règim utilitzarà el tan conegut *No-Do*, per fer arribar els seus temptacles a tot el país, les seves explicacions oficials i els tòpics del règim.

Al principi el règim va promoure el consum a Espanya de pel·lícules i noticiaris italians i alemanys. Però quan els aliats guanyaren la guerra, els films americans no van trobar cap barrera per instal·lar-se a Espanya, sempre passant per la prèvia censura. Van ser aquestes pel·lícules que van fer somiar als hospitalencs en la possibilitat d'un futur millor.